

соціальної інфраструктури, державних та недержавних служб соціальної допомоги. Не менш важливим є посилення уваги соціально незахищеним верствам населення й людям похилого віку.

На сучасному етапі розвитку демографічної ситуації актуальною є необхідність поглиблення системної роботи над демографічною ситуацією у формі запровадження й реалізації державних та регіональних програм, що сприятимуть якісному покращенню демографічних показників.

Література

1. Дослідження соціально-демографічних проблем в Україні з метою розробки з науково обґрунтованих комплексних демографічних прогнозів (колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К. : ВД «Стилос» . – 2007. – 132 с.
2. Кіровоградщина в цифрах у 2011 році / Статистичний довідник. За ред. Дівель Л. Б. – Кіровоград: Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Кіровоградській області. – 2012. – 160 с.
3. Малиш Н. А. Демографічні аспекти соціально-гуманітарного розвитку [Електронний ресурс] / Н. А. Малиш. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej8/doc_pdf/malysh.pdf.
4. Муромцева Ю.І. Демографія : навчальний посібник / Ю. І. Муромцева – К. : Кондор. – 2009. – 300 с.
5. Населення України. Народжуваність в Україні у контексті суспільно-трансформаційних процесів (колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К. : АДЕФ-Україна. – 2008. – 288 с.
6. Регіони України 2011. Частина 1. / Статистичний збірник. За ред. Осауленка О. Г. – К. : Державний комітет статистики України. – 2011. – 358 с.
7. Ринки праці та соціальний захист: Навч. посіб. із соц. політики / Е. Лібанова, О. Палій. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи» . – 2004. – 491 с.
8. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2011 рік / За ред. Дівель Л. Б. – Кіровоград: Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Кіровоградській області. – 2012. – 535 с.
9. Статистичний щорічник України за 2011 рік / За ред. Осауленка О. Г. – К. : Державний комітет статистики України. – 2012. – 559 с.
10. Черничук Л. В. Демографічна політика: основні вектори в умовах кризи [Електронний ресурс] / Л. В. Черничук. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpen/2009_5.

УДК 338.242.2

Артеменко Л.П.,
канд. економ. наук, доцент
Клюквіна М.С.,
аспірантка

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність підприємств як об'єкт управління представляє собою сукупність взаємопов'язаних елементів, що направлені на забезпечення конкурентних переваг підприємства задля збереження та посилення власних конкурентних позицій на внутрішньому та міжнародному ринках. Проте для українських підприємств управління їх конкурентоспроможністю все ще залишається новою сферою в загально корпоративному управлінні підприємствами. Так, більшість очільників вітчизняних компаній зводить дану управлінську функцію до мінімуму, при цьому іноді «переформатовуючи» її у процес збереження наявних конкурентних позицій на ринку. Саме тому такі аспекти як формування загально-корпоративної стратегії, безпосередньо організація процесу управління конкурентоспроможністю, а також врахування соціальних та психологічних моментів вищезгаданих процесів залишається мінімально ефективною. Ситуація, що, в свою чергу, пов'язана з актуалізацією важливості формування загально корпоративного соціально-орієнтованого підходу до управління підприємствами, на сьогоднішній день змушує керівництво

вітчизняних компаній змінювати власні підходи як до процесу управління конкурентоспроможністю власної продукції, так і підприємства в цілому. З огляду на це, визначення сутності та місця соціально-відповідального управління КСП в системі соціально-відповідального управління підприємством набуває максимального значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питання соціально-орієнтованого управління знайшло своє відображення в роботах провідних науковців України: С.Поважного, М. Чумаченка, В. Воронкової [1], О. Новікової [2], М. Прокопенка та багатьох інших. Разом з тим, питанню управління конкурентоспроможністю підприємства (КСП) були присвячені роботи Піддубного І.О. [3], Горбаль Н.І., Фатхутдинова Р.А. [4], Тарнавської Н.П. [5], Кузьміна О.Є. [6] та інших. Проте, досі не було з'ясовано сутність та значення соціально-відповідального управління КСП як одного з дієвих інструментів реалізації соціально-орієнтованого управління підприємством.

Постановка завдання. Завданням даної статті є формулювання поняття «соціально-відповідальне управління КСП», визначення його сутності та місця у загальнокорпоративній системі соціально-відповідального управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи питання управління підприємством та ролі процесу управління конкурентоспроможністю промислових підприємств у розрізі швидкоплинних змін сьогодення, слід зазначити, що для забезпечення стійкості власних конкурентних позицій, керівництво компаній має переглянути власні підходи до процесу управління КСП. В першу чергу керівники мають зрозуміти, що наразі вже мало випускати продукцію, яка буде повністю відповідати вимогам споживачів та отримувати дохід від продажу, який може забезпечити фінансову стійкість підприємства. Світова спільнота наразі висуває нові вимоги до промисловців – вони вимагають відповідального ставлення до навколишнього середовища та суспільства в процесі виробничо-господарської діяльності підприємств. Саме тому постає питання істотного перегляду позиції сучасних вітчизняних та міжнародних промислових гравців, їх моделі управління власною конкурентоспроможністю, а також механізму моніторингу та оцінки ефективності даного процесу.

На сьогоднішній день у чистому вигляді поняття «соціально-відповідальне управління КСП» – відсутнє. Проте, серед праць як українських, так і зарубіжних науковців можна зустріти визначення «соціально-орієнтованого управління підприємством та його КСП». На нашу думку, «соціально-відповідальне управління КСП» є ключовим складовим елементом системи соціально-відповідального управління КСП, оскільки перегляд загальної класичної системи цінностей кожного підприємства і зміщення фокусу на соціально значущі цінності веде до перегляду загальнокорпоративних цілей та відповідних принципів. Саме вони і формують систему соціально-відповідального управління підприємством, в основі якої лежить система КСП соціально-відповідального управління КСП, яку в свою чергу, формують відповідні принципи та функції. Останні є елементами формованої в подальшому структури відповідального управління КСП, що забезпечує досягнення основних цілей процесу управління КСП та, як наслідок, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства (рис.1).

Концепція відповідального управління конкурентоспроможністю – це науково-обґрунтована політика діяльності підприємства, фундаментальними постулатами якої є соціальна, екологічна та економічна орієнтація власної виробничо-господарської діяльності з метою забезпечення зростання конкурентних переваг підприємства. На сьогоднішній день, розглядаючи сутність сучасної концепції соціально-відповідального управління КСП (рис.2), слід зазначити, що вона базується на використанні основних положень науки управління, а саме: мета, об'єкт, суб'єкт, принципи, підходи, категоріальний апарат, методи та моделі. Метою соціально-відповідального управління КСП є забезпечення сталого розвитку підприємства та ефективності процесу управління ним і рівнем його КСП за умов нестабільних змін зовнішнього середовища.

Об'єктом соціально-відповідального управління конкурентоспроможністю підприємства є відповідний рівень КСП підприємства, який забезпечить реалізацію соціально-відповідальної політики підприємства та слугуватиме базисом для формування сталого характеру діяльності підприємства.

Що ж до суб'єктів соціально-відповідального управління конкурентоспроможністю підприємства, то ними є дві групи осіб: одна з яких являє певне коло осіб, які безпосередньо розробляють та реалізують управлінську стратегію з управління КСП, а також мають безпосередній вплив на даний процес. До другої категорії відносяться ті особи, які мають опосередкований вплив на процес управління КСП, проте відіграють важливу роль у рівні кінцевих результатів управлінського процесу.

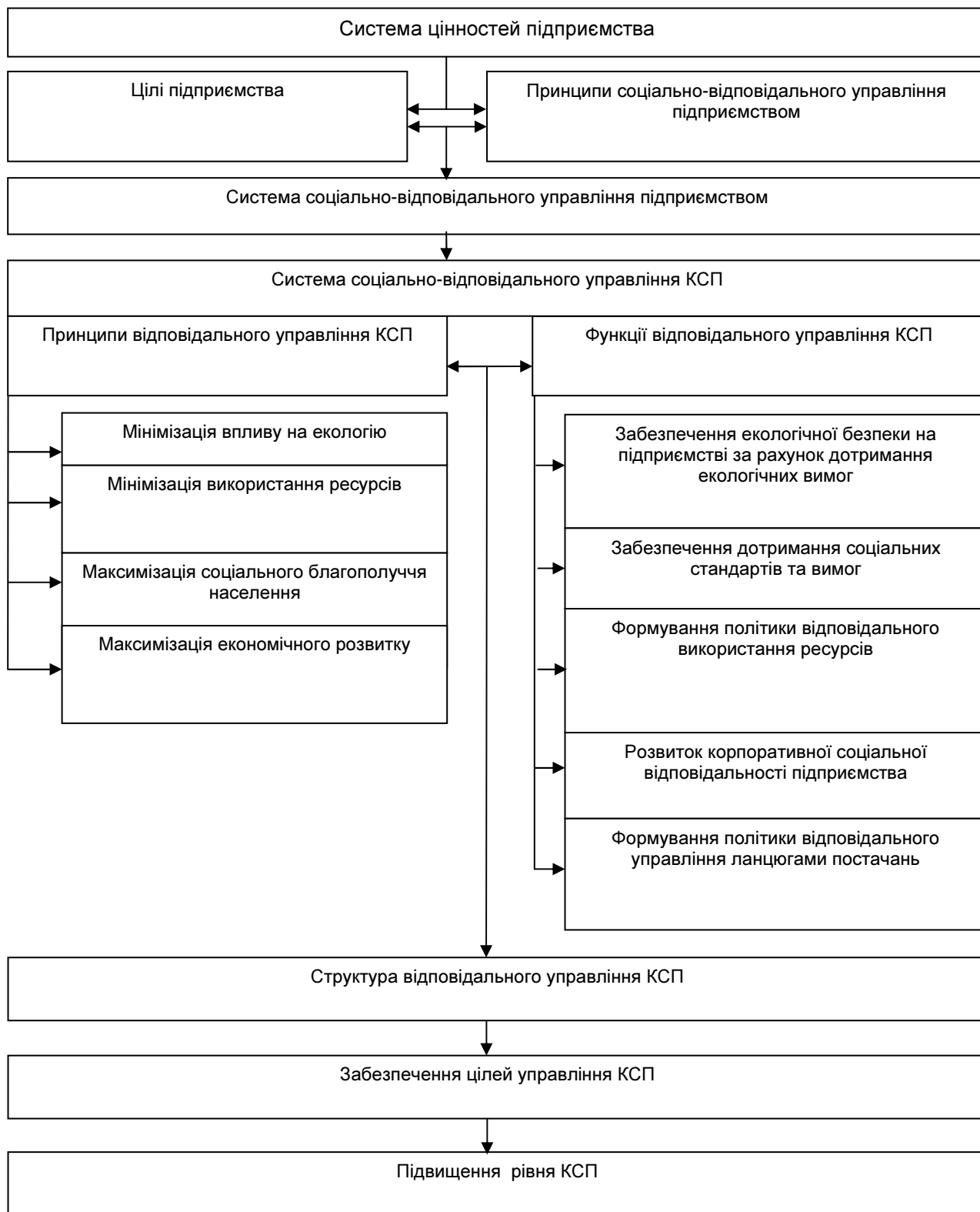

Рис.1. Місце соціально-відповідального управління КСП в системі загальнокорпоративного соціально-відповідального управління підприємством

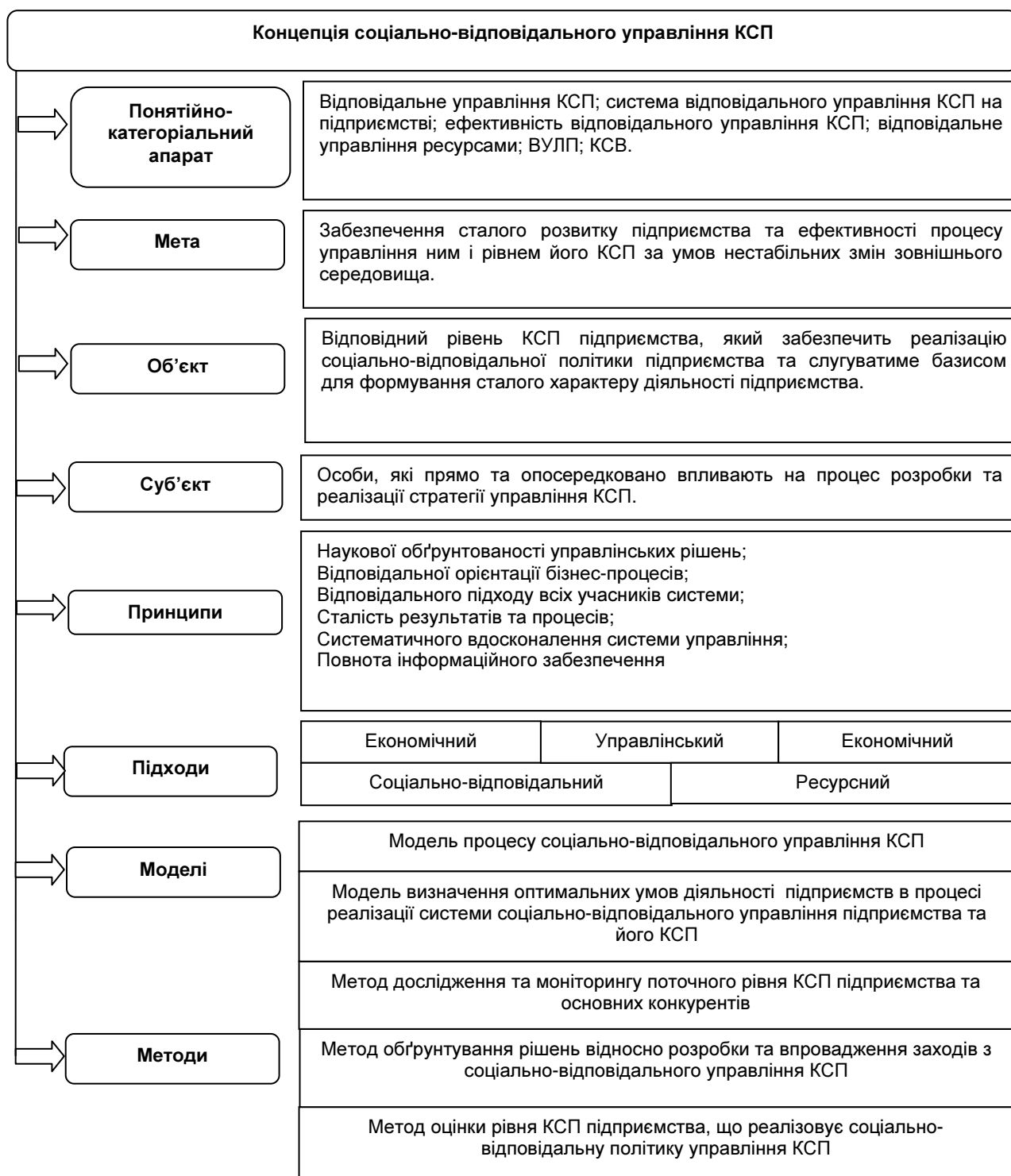

Рис. 2. Концепція соціально-відповідального управління КСП

Примітка: розроблено автором на основі [7]

Методологічною основою управління соціально-відповідального конкурентоспроможністю підприємства є концептуальні положення сучасної економічної та управлінської теорії, зокрема ключові положення теорії ринку, теорії конкуренції та конкурентних переваг, концепції стратегічного управління, сучасної управлінської парадигми, а також базові принципи та прикладні інструменти, напрацьовані в рамках сучасних управлінських підходів – процесного, системного, ситуаційного [8].

Висновки з даного дослідження. Практика зарубіжних компаній показує, що соціальна орієнтація бізнесу приносить результати в довгостроковій перспективі, оскільки дозволяє підприємству сформувати стійке відношення до власної діяльності як споживачів, так і основних конкурентів. Окрім цього, більшість вітчизняних підприємств, намагаючись знайти інвесторів, має відповідати міжнародним вимогам ведення бізнесу, чільне місце серед яких становить соціалізація бізнес-

процесів. Саме тому, застосування соціально-відповідального управління конкурентоспроможністю підприємства надасть його керівництву можливість мінімізувати сукупність ризиків, які безпосередньо пов'язані з впливом на виробничо-господарську діяльність підприємства факторів зовнішнього впливу прямого на опосередкованого впливу. Це, в свою чергу, дасть змогу підвищити ефективність діяльності підприємства, збільшити обсяги продажів та прибутків, відповідно, підвищити інвестиційну привабливість компанії та зміцнити конкурентні переваги продукції та підприємства в цілому.

Підприємства, спрямовуючи власну діяльність на реалізацію такої системи управління підприємством, яка забезпечила б достатню фінансову стійкість та запланований рівень прибутку, нерідко нехтують можливістю зробити власний бізнес соціально-орієнтованим. Адже для керівників промислових компаній головним є виготовляти таку продукцію, яка б забезпечувала відповідний прибуток та достатній рівень КСП і вже потім підприємство може дозволити собі «переорієнтувати» власну діяльність. Проте, на нашу думку, необхідно перевернути у свідомості менеджерів «ланцюг успіху»: «продукція – КСП – прибуток – соціальна орієнтація». Доцільно реформувати цей ланцюг у наступний: «соціальна орієнтація бізнесу – соціально-відповідальне управління КСП – продукція – прибуток». Крім того, основну роль у даному ланцюзі необхідно виділити саме «соціально-відповідальному управлінню КСП» як основоположному елементу загального процесу становлення соціально-орієнтованого підходу до управління підприємством, як імперативу розвитку компаній. Результати даного дослідження можуть бути використані у подальшому для дослідження та формування механізму соціально-відповідального управління КСП.

Література

1. Воронкова В.Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні експертизи) / В.Г. Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. ; гол.ред. В.Г.Воронкова. – Вип. 39. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА. – 2009. – С. 21-36.
2. Новікова О. Ф. Соціальна орієнтація економіки: механізм державного регулювання : монографія / О. Ф. Новікова, С. М. Гріневська, Л. Л. Шамілева ; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк. – 2009. – 220 с.
3. Піддубний І. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна. –Х. : ВД „ІНЖЕК”. – 2004. – 264 с.
4. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации : учебное пособие / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Изд-во Эксмо. – 2004. – 544 с.
5. Тарнавська Н.П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика. – Тернопіль: Економічна думка. – 2008. – 570 с.
6. Кузьмін О.Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : підручник / О.Є. Кузьмін, Н.І. Горбаль. – Львів : Компакт-ЛВ. – 2005. – 304 с.
7. Паршина О.А. Наукова концепція управління конкурентоспроможністю промислової продукції / О.А. Паршина // Науковий вісник НГУ. – 2011. – № 3. – С. 143-148.
8. Коновал В.В. Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства / В.В. Коновал // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011_2/11kvvykp.pdf